ABDÜLHÂLIK BİN ÎSÂ (El-Hâşimî)

Hanbelî mezhebi fıkıh âlimlerinden. Künyesi Ebû Ca'fer olup, adı Abdülhâlık bin Îsâ bin Ahmed bin Mûsâ bin Îsâ bin Ahmed bin Mûsâ bin Muhammed bin İbrâhim bin Abdullah bin Ma'bed bin Abbâs bin Abdülmuttalib'tir. 411 (m. 1020) senesinde Nişâbûr'da doğdu. 470 (m. 1077) senesi Safer ayının onbeşinci Perşembe günü seher vakti Nişâbûr'da vefât etti. Çok ilim sahibi bir zât idi. Az ve öz konuşurdu. Dersdeki ve münâzaralardaki konuşmaları çok nâzik ve kibar olup, ikna edici idi. Bid'at olan şeylerin ortadan kaldırılması için çok gayret gösterdi.

Ebû Ca'fer; Ebü'l-Kâsım bin Bişrân, Ebü'l-Hüseyn el-Harrânî, Ebû Ali İbni Mezheb, Ebû İshâk el-Bermekî, Ebû Tâlib bin el-İşârî ve babasından ilim öğrenip, hadîs-i şerîf rivâyet etti.

Kâdı Ebû Hüseyn dedi ki; "Ebû Ca'fer ilk fıkıh dersini babasından aldı. Yirmi üç sene babasından ders okudu. Babasından aldığı fıkıh ilmiyle âlim oldu. Ders ve fetvâ vermeye başladı." İbn-i Cevzî ise; "Ebû Ca'fer Abdülhâlık hazretleri; âlim, fakîh, âbid, zâhid, vera' sahibi olup, dâima hak üzere konuşurdu" dedi.

Ebû Ca'fer Abdülhâlık hazretleri, mala-mülke itibar etmez, mevki sahiplerinin kendisine verdiği şeyleri kabûl etmezdi. Bu husûsta; "Vallahi, ben çok sıcakta dahi onların malından bir yudum su içmem, bir lokma yiyeceklerine el sürmem" buyurdu.

İbn-i Akîl hazretleri, Ebû Ca'fer Abdülhâlık için şunları söylemiştir: "Ferâiz ilminde çok âlim idi. Herkes kendisine hürmet ve ta'zim ederdi. Devlet başkanı, vefâtında cenâzesini yıkaması için Abdülhâık'ı vasıyyet etti. Onunla bereketlenmek istedi. Şerîf Abdülhâlık hazretlerinin çok eseri olup bunlardan birisi "Ruûsül Mesâil" kitabı, diğeri de "Şerh-ül-Mezheb"dir. İmâm-ı Ahmed'in fazileti hakkında ve Hanbelî mezhebi ile ilgili eserleri vardır. Zamanındaki Hanbelî fıkıh âlimleri ondan ders okudular. Hulvânî, Mehâmilî ve Kâdı Ebû Hüseyn bu âlimlerdendir."

İbn-i Sem'ânî de, "Abdülhâlık hazretleri Hanbelî mezhebinde İmâm olup, tefsîr, fıkıh ve ferâiz âlimi idi. Birgün onunla Cum'a namazı kıldım ve ilmine hayran oldum" dedi.

Ömrünü Allahü teâlânın dînini, Ehli sünnet i'tikâdını öğretmekle geçiren Ebû Ca'fer, zamanındaki bid'at sahibi olanları kuvvetli delîllerle susturdu. Herkes onun bildirdiği imân ve İslâm bilgileri üzerine amel ettiler. Zamanında ba'zı kimselerin iftirası sebebiyle hapishâneye kondu. Hapishânede, hiçbirşey yemeyip oruç tuttu.

Kâdı Ebû Hüseyn şöyle anlattı: "Hapiste iken ben onun yanında idim. Baktım ki, Kur'ân-ı kerîmden "Sabır ve namaz üzerine durun" (Bekâra-153) meâlindeki âyet-i kerîmeyi okuyordu. Sonra bana dönerek, "Sabrın ne olduğunu bilir misin? Sabır oruç demektir" buyurdu. Sonra hapishâneden çıkarıldı.

İbn-i Cevzî şöyle anlatır: Şerîf Ebû Ca'fer hazretlerinin hastalığı şiddetlendiğinde, iki kişi koluna girip odanın kapısının önüne çıkardılar. O zaman "Ölüm geliyor. Benim vaktim tamamdır. Ehlimi göreyim, beni evime götürün" dedi. Oraya götürdüler ve orada vefât etti. Vasıyyetnamesinde, "Allahü teâlâ şahittir ki, benim bir ipim ve bir de kovam vardır. Başka

bir şeyim yoktur. Benim yolum kitap, sünnet ve icmâ-i ümmettir. Dört mezhep İmâmlarının gösterdiği yolda bulununuz. Benim cenâzemi Mensûr Câmii'nde kılınız. Herşeyi kolaylaştıran Allahü teâlâdır, öldüğümde bağırıp çağırmayın, üstünüzü, başınızı yırtmayın. Kim böyle yaparsa, Allahü teâlâya hesap verecektir" yazmıştır.

Vasıyyeti üzerine, Ebû Saîd-i Bendan cenâzesini yıkadı. İbn-i Fetâ yardım etti. Cum'a günü duhâ vaktinde, Câmi-i Mensûr'da cenâze namazı kılındı. Halk ve devlet erkânı cenâzesine iştirâk etti. Cenâzesi çok kalabalık oldu. İmâmı Ahmed hazretlerinin yanına defnedildi. Binlerce kişi gece-gündüz kabrini ziyâret etti. Binlerce hatim okudular.

Şerîf Ebû Ca'fer Abdülhâlık hazretlerinin ba'zı talebeleri dedi ki: Hocamızı rü'yâmızda gördük ve Allahü teâlânın kendisine nasıl muâmele ettiğini sorduk. "Kabre konduğumda baktım ki, bembeyaz inciden kubbeli bir yer. O yerin üç tane kapısı vardı. Bana denildi ki; burası sana âittir. İstediğin kapıdan girebilirsin" buyurdu.

Ba'zı talebeleri ise rü'yâlarını şöyle anlatırlar: Hocamızı vefâtından sonra rü'yâda gördük. Allahü teâlâ size nasıl muâmelede bulundu? dedik. Buyurdu ki: "Burada Ahmed bin Hanbel hazretleri ile karşılaştım. Bana "Ey Ebû Ca'fer! Sen Allahü teâlânın rızâsı için hakkıyla cihâd ettin. O'nun dînini insanlara öğrettin. Allahü teâlâ da sana rızâsını verdi. Senden hoşnud ve râzı oldu" buyurdu."

Ebû Ca'fer Abdülhâlık hazretlerinin rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki: "Kim bir fakir müslümanı, giydirse, Allahü teâlâ da ona Cennet elbisesi giydirir. Kim bir susuzu sularsa (su verirse), Allahü teâlâ da ona (el değmemiş) saf Cennet şerbeti içirir. Kim bir açı doyurursa, Allahü teâlâ onu Cennet yiyecekleriyle (meyveleriyle) doyurur".

Zühd sahibi Ebû Ca'fer Abdülhâlık hazretleri, birçok kitap yazmıştır. Ruûsül Mesâil, Şerh-ül-mezheb ve Cüz'ü fî edeb-il-fıkh bunlardandır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 110
2) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 336
3) Tabakât-ı Hanâbile cild-2, sh. 232
4) Tabakât-ı Hanâbile (Zeyli) cild-1 sh. 15